

for dybt paa denne Sag, kunde man lettelig komme ind paa Ting, som ikke egentligt vedkomme Sagen, og derfor skal jeg ikke trætte Forsamlingen med nogen lang Tale; det er jo den simpleste Sag af Verden, hvorom her er Tale — eller hvorom her ikke er Tale, men hvorom her skulde være Tale —, om hvad der er retfærdigt, og om en Retfærdighed var opfyldt med Hensyn til den ulige Beskæftning af dette Hartkorn, privilegeret og uprivilegeret. Naar vi nu sige, at det uprivilegerede Hartkorn hidtil med Ret er høiere beskattet end det privilegerede, og vi hertil svare Ja, saa er Spørgsmaalet jo her ikke om andet end om en Ophævelse af den hidtil bestaaende Uretfærdighed. Nu vil det jo dog aldrig være muligt at ophæve en Uretfærdighed ved at befordre dens Fortsættelse, ved at give Erstatning, hvilket bestaaer i at fortsætte Uretten, thi paa anden Maade kommer man aldrig ud af det, end at den fortsatte Ullighed bliver ved, og bliver den ved, bliver ogsaa den fortsatte Uretfærdighed ved, og altsaa har man ikke gjort andet end givet Tingen et andet Navn. Med Hensyn til det tilsyneladende Retfærdige i, at de, som have kjøbt deres privilegerede Eiendomme til høiere Priis, end uprivilegerede til samme Tid have kostet, og at de derved have betalt en saa stor Sum, hvis Forrentning maa ansees for en høiere Skattebyrde, og at de altsaa virkelig bære en Lighed med de Andre i Byrden af deres Eiendomsbesiddelse — jeg stiger med Hensyn til denne tilsyneladende Grund, da maae vi vel lægge Mærke til, om det er Staten, som faaer dette høiere Bidrag eller denne høiere Forrentning, eller om det er en privat Handel. Nu er jo dog Kjøb og Salg af private Eiendomme altid en Afhandling mellem Private, som slet ikke kommer Staten ved, og hvoraf Staten ingen anden Indtægt har end ved Forhandlingen af stemplet Papiir; staaer altsaa en Deel af Statens Eiendomme ringere beskattede, men høiere i Værdi for Besidderne, da har Staten slet intet

med at indlade sig i denne private Handel; thi vil Staten indlade sig paa at erstatte dem og sikke dem for Tab, saa maa Staten ogsaa indlade sig paa at erstatte eller sikke Studerprangere eller Hønsfræmmere for Tab, ved deres værende Handelsomstændigheder, — altsaa, Grundsaetningen er den, om Staten skal søge lige Beskæftning af lige Eiendomme, og indrømmes dette, saa er det jo ligefrem, at der er Ullighed, og er Aarsagen til denne Ulligheds Opkomst hævet, da maa ogsaa Virkningen være hævet uden al Erstatning, thi ved at blande Erstatningen hermed gjør man intet andet end, som før bemærket, at fortsætte Uretfærdigheden. Hvad Billighedsbegrebet angaaer, da indrømmede jeg selv forleden Dag, at der kunde være billig Grund til at tage Hensyn til Besidderne, hvorvidt de fik forholdsmæssig vel høie Byrder at bære strax, eller hvorvidt Billighed kunde tale for, at de først successtive toge Deel i Byrden, og af denne Billighedsgrund paastaer jeg, at vi ikke skulde ønske vor Næste andre Byrder paalagt, end vi i sin Tid selv vilde tage imod, og aldrig har jeg talt med nogen Bønde eller uprivilegeret Hartkornbesidder, naar der har været Tale om den Sag, uden at sige til dem: I vilde, naar I havde disse Friheder, holde paa dem med ligesaa stor og langt større Fasthed, end de nuværende privilegerede Ciere holde paa dem, og naar I havde dem til høiere Priis, og derved havde større Byrder af dem, saa vilde I ogsaa gjøre Fordring paa Erstatning; altsaa fra dette billige, kristelige Standpunkt maa vi spørge: hvad er her Billighed? Det er nu min Mening, at hvor der virkelig er givet mere for Besiddelsen af privilegerede Eiendomme, end forholdsviis af de uprivilegerede til samme Tid, der bør man, naar man vil sætte sig i Besidderens Sted, ønske en Lettelse, det vil sige en Hensand, en successtiv Forlængelse af Tiden, førend den fulde Beskæftning indtræder; deri er Rimelighed.